

K technologickým a odpadním vodám

Technologickými vodami pocházejícími ze zemědělské prvovýroby se rozumí vody „oplachové“, které vznikají v prvovýrobě při chovu hospodářských zvířat, například oplachy z mléčnic, nebo při jednoduchém zpracování rostlinných produktů, třeba mytí brambor. Podle vyhlášky č. 377/2013 Sb., o skladování a používání hnojiv, lze tento materiál aplikovat na zemědělskou půdu pouze v případě, že obsahuje maximálně 1 % sušiny a 0,1 % dusíku. Na použití těchto technologických vod v praxi se vztahují veškerá ustanovení zákona o hnojivech a prováděcí vyhlášky č. 377/2013 Sb., pro pomocné půdní látky.

Použití technologických vod na zemědělské půdě

Z hlediska ochrany půdy, která má za cíl předcházet případnému zanesení rizikových látek a prvků do potravinového řetězce, popřípadě aktivně předejít mikrobiální kontaminaci půdy, potažmo pěstovaných plodin, musí zemědělský podnikatelé dodržovat určité podmínky a zásady. Kontrolou plnění těchto podmínek v zemědělské prvovýrobě je pověřen Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský.

Během používání technologických vod na zemědělských pozemcích je s ohledem na okolní prostředí nutné dodržovat pravidla stanovená právními předpisy, jako je zákaz hnojení na pozemky v době nepříznivých klimatických podmínek na půdu zamokřenou, pokrytou sněhem, promrzlou, popřípadě při předpokládaném ohrožení okolních pozemků, vod či životního prostředí. Materiál nesmí být rovněž aplikován na pozemek, pokud nelze zajistit jeho rovnoměrné rozprostření, tedy aby nevznikla nestejně hnojená místa na dílu půdního bloku. Podmínka rovnoměrné aplikace

I při hnojení je přípustné aplikovat technologické vody pouze s ohledem na nutriční potřeby rostlin tak, aby nebyla zhoršena kvalita půdy a kvalita povrchových a podzemních vod.

Během aplikace k jednotlivým plodinám ve zranitelných oblastech je nutné dodržet stanovené limitní hodnoty pro celkový přívod dusíku, případně je nutné zohlednit zařazení plodiny do výnosové hladiny. Dále se musí dodržet celková přípustná dávka dusíku 170 kg/ha za rok v rámci průměru celkové výměry zemědělských pozemků vhodných ke hnojení.

Skladování technologických vod

Technologické vody bývají skladovány společně s tekutými statkovými hnojivy, popřípadě obdobným způsobem. To znamená, že se skladují v nepropustných nádržích, jímkách nebo podroštových prostorech ve stájích. V případě, že jsou svedeny do jímek, nádrží či podroštových prostor spolu s vyprodukovanou kejdou, močůvkou nebo hnojuvkou, platí pro ně ustanovení na zajištění minimálně čtyřměsíční předpokládané produkce pro ke-

že, pokud není v kolaudačním rozhodnutí nebo kolaudačním souhlasu uvedeno jinak.

Technologické vody a evidence

Hnojení technologickými (oplachovými) vodami je podle zákona o hnojivech rovněž nutné v případě aplikace zaznamenat do evidence o použitých hnojivech, protože povinnost zaznamenat aplikaci platí i pro pomocné půdní látky.

Využití odpadních vod

Odpadní vodou ve smyslu § 38 zákona o vodách nejsou odpadní vody, které jsou zpětně využívány pro vlastní potřebu. Za odpadní vody se nepovažují ani vody z drenážních systémů odvodňovaných zemědělských pozemků. Za odpadní vody se dále nepovažují srážkové vody z pozemních komunikací, vody z kanalizace (dešťová voda, splachy z komunikací a dvora). V těchto případech není potřeba mít na vypouštění srážkových vod vydané povolení od vodoprávního úřadu, ale i přesto je nutné dodržovat zásady ochrany vod, neboť v případě, že je takto svedená voda příčinou znečištění

Nevhodné uložení statkových hnojiv

Foto archiv ÚKZÚZ

možné jen pro vody, které neobsahují nebezpečné závadné látky. Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský od roku 2015 zákaz přímého vypouštění odpadních vod kontroluje v rámci systému cross compliance, během kontrol dobrého zemědělského a environmentálního stavu (standard DZES 3).

Odpadní vody k zavlažování

Jak dále využít odpadní vody ze zemědělství ve vztahu k sou-

na čištění, infrastrukturu, nicméně je to také jedna z možností, jak přivést vodu k pěstovaným plodinám.

Novinky v legislativě – změny v nitrátové směrnici

S účinností od 1. srpna 2016 vstoupila v platnost novela nařízení vlády č. 262/2012 Sb., upravující podmínky hospodaření ve zranitelných oblastech. Změny se promítly do časového rozmezí období zákazu hnojení (nově

ní). Dále byla navýšena minimální výška skladovaného hnoje (nebo kompostu) z 1,5 m nově na 1,7 m. Pokud je svažitost daného pozemku vyšší než pět stupňů, musí být složiště hnojiv situováno ve vzdálenosti od vodního zdroje minimálně 100 m. Dále byl zákaz uložení statkových hnojiv a kompostu od 1. srpna 2016 rozšířen o půdy na velmi propustném podloží.

Čtvrtý akční program nově upravuje i podmínky střídání plodin ve zranitelných oblastech, kdy při pěstování mezplodin, pokud nenásleduje ozimá plodina, je nutné ponechat porost na zemědělském pozemku alespoň do 31. října příslušného kalendářního roku. Další změnou je, že jestliže po jetelovinách následuje jarní plodina, je třeba porost jetelovin zaorat po 31. říjnu příslušného kalendářního roku.

Novela nitrátové směrnice dále upravuje limity pro pěstované zemědělské plodiny. Nově jsou definovány výnosové hladiny podle BPEJ (bonitovaná půdně ekologická jednotka) pro účely omezení přívodu dusíku k pěstování jednotlivých plodin (mimo zeleninu). Například potravinářskou pšenici je nutné hnojit v závislosti na zařazení do výnosové kategorie. Pro kategorii jedna s výnosem do 6 t/ha je limit přívodu dusíku stanoven maximálně do 170 kg N/ha. Ke druhé kategorii s výnosem 6 až 8 t/ha lze aplikovat maximálně 200 kg čistého N/ha. A pro nejvýnosnější kategorii s výnosem nad 8 t/ha byl stanoven limit 230 kg N/ha. Limity přívodu dusíku k zelenině na orné půdě se posuzují podle skutečně dosahovaných výnosů. Plodiny (kultury), které nemají stanoven svůj limit přívodu dusíku, se hnojí podle potřeby. Zařazení zemědělského pozemku do aplikačního pásma má již pouze vztah k omezení dávek dusíku na orné půdě v období po sklizni hlavní plodiny a v průběhu podzimní vegetace následné plodiny.

Od 1. srpna letošního roku došlo navíc ke změnám v maximálních celkových dávkách dusíku pro období po sklizni hlavní plodiny.

Ing. Olga Venerová
Odbor kontroly zemědělských vstupů, ÚKZÚZ

Vhodné uložení hnoje na zemědělské půdě (vlevo) a na pozemku

Foto Olga Venerová

se však nevztahuje na diferenčované hnojení (na základě údajů o vlastnostech půdy nebo stavu porostu) a na zachování ochranných nehnojených pásů kolem vodních toků. Dále je nutné vše zapravit do půdy nejpozději do 24 hodin (s výjimkou řádkového přihnojování porostů hadicovými aplikátory a hnojení travních, jetelovino-travních a jetelovinových porostů v období nejméně jeden měsíc před sklizní) od jeho aplikace na ornou půdu.

jdu nebo minimálně tříměsíční produkce pro hnojuvku a močůvku. V případě skladování ve zranitelných oblastech jsou minimální kapacity pro tekutá statková hnojiva (kromě hnojuvky) stanoveny na šestměsíční předpokládané produkce. Pro hnojuvku platí mírnější podmínky – je nutné zabezpečit minimálně pětiměsíční skladovací kapacity.

Při provozu jímek a nádrží musí být zamezeno (zabráněno) přítoku povrchových nebo srážkových vod do jímky nebo nádr-

(nebo úhynu ryb), je to považováno za porušení standardu DZES 3.

V první řadě je nutné upozornit, že vypouštění odpadní vody do vod (povrchových či podzemních) lze pouze na základě povolení vodoprávním úřadem, tedy přímé vypouštění odpadních vod do podzemních vod bez uděleného povolení je podle zákona o vodách zakázáno.

Podmínka zákazu přímého vypouštění odpadních vod bez platného povolení se týká například septiků, čističek u sociálních zařízení, mycí rampy, přičemž se v případě porušení v rámci kontrol podmíněnosti u zemědělských podnikatelů bere v úvahu komerční a nekomerční provozování těchto zařízení.

Přímým vypouštěním odpadních vod se rozumí i rozstřikování odpadní vody po poli, neboť vypouštění odpadních vod do půdních vrstev, z nichž by mohly do podzemních vod vniknout, lze povolit pouze výjimečně, pro jednotlivé domky. V žádném případě ne pro zemědělské podniky. Navíc takové vypouštění je

časnému nedostatku srážek a vody využitelné v zemědělství? Problémy se suchem se dnes neobjevují výhradně v jižních státech Evropské unie, ale i v oblastech České republiky (především na jižní Moravě, ale i jinde). Je tedy nutné hledat další potenciální zdroje vody použitelné v zemědělské prvovýrobě.

Aby se dala závlahová voda dále použít, musí být čistá bez chemických příměsí, biologicky nezávadná a měla by mít přiměřenou teplotu. Je třeba si však uvědomit, že závlaha porostu vodou s obsahem hnilobných bakterií a zárodků může způsobit vážné škody na pěstované plodině a následně v potravinovém řetězci.

Nejdůležitější je zbatit odpadní vody patogenních mikroorganismů a nežádoucích znečišťujících látek. Nejedná se jen o snížení finančních výdajů za čerpání sladkovodní vody ze studní nebo řek, neboť odpadní voda může také pole obohatit živinami, takže bude možné při hnojení snížit jejich dávky. Tento způsob využití s sebou však přináší nezanedbatelné náklady

platí pouze na orné půdě a trvalých travních porostech – TTP). Dále se odrazily v zákazu aplikace hnojiv na svažitých pozemcích s ornou půdou se svažitostí nad deset stupňů a na pozemcích s trvalými travními porosty se sklonitostí vyšší než dvanáct stupňů je zakázána aplikace dusíkatých hnojivých látek s výjimkou tuhých statkových hnojiv a tuhých organických hnojiv v případě orné půdy bez porostu zapravených do 24 hodin po jejich použití. Pastva zvířat je povolena.

Co se týká změn pro skladování hnoje nebo kompostu na zemědělských pozemcích, po meziskladování hnoje je jejich uložení na pozemku možné nejdéle devět měsíců a tato povinnost meziskladování byla rozšířena i na statková hnojiva pocházející z chovu drůbeže, přičemž doba uložení bez meziskladování zůstává (u všech kategorií zvířat) stejná, tedy nesmí přesáhnout dvanáct měsíců. Na stejné místo pro uložení hnojiv lze stejně jako doposud zavážet až po čtyřech letech (pátým rokem od zaora-

Únik hnojuvky z polního hnojiště

Foto Olga Venerová